

Friedrich Engels

COLA DI RIENZI

ELSŐ FELVONÁS

ELSŐ JELENET

*A római Forum, háttérben a Capitolium.
Colonna, Orsini, Orlando Orsini. A háttérben a nép.
A patríciusok oldalt elöl be, és eleinte ott is maradnak, állva.*

- ORSINI Jöjj Colonna, jöjj innét el,
Nézd, tülekszik már a nép!
- COLONNA Szembeszegülök dühével,
Nem szöktem el soha még!
- ORSINI Most, csak most térj ki előle,
Itt maradni balgaság!
- ORLANDO Menjünk innen egykettőre,
Dühét ne várjuk tovább!
- COLONNA Azt se bánám, ha megölne:
Közöttük vonulok át!
- BATTISTA *(előlép a nép köréből. A nép közelebb nyomul)*
Nos, urak, hogy áll a bál?
Elhagynátok minket újra?
Maradnátok, ugyebár?
- ORSINI Hogyan felelsz meg e gúnyra?
- BATTISTA Nézzétek az arcok ezrét,
mind értetek esdekel!
- COLONNA, }
ORSINI, }
ORLANDO }
- Vakmerők, el innen, el!

- BATTISTA Hadd szolgáljunk titeket még!
- COLONNA *(a patrícusoknak)*
Elő a pengét!
- BATTISTA Táplálunk majd, jó gyereként,
Nem lázadunk szitkozódva,
Nem nyílik szánk gonosz szóra,
Nőnk és gyermekünk tiétek,
Pénzcskénket is vigyétek,
Hadd üljünk megnyúzva, sorban,
Bűneinkért megtiportan,
Vérben, vasban vagy karóban,
Csak ti ne hagyjatok el.
- COLONNA *(a patrícusoknak)*
Nos, urak, ki mit felel?
- COLONNA, }
ORSINI, } Vakmerők, el innen, el!
ORLANDO }
- COLONNA Hess, vakmerő csócselék!
Ismeritek hangomat,
Mely átszúrt egy perc alatt,
S fejetek ismeri még
Tipró talpaim dühét,
Ismeritek még uratok?
.
- NÉP Pusztuljatok!
- COLONNA *(a patrícusoknak)*
Elő a kardot! Életünk a tét.
- NÉP Pusztuljatok! Szabadok vagyunk!
- BATTISTA Jaj, csak ne hagyjatok el!
- PATRÍCIUSOK Szökjünk el haragjuk elől,
míg a bosszú órája nem üt!
- COLONNA Térjünk ki most előlük!
Őrjöngj csak, csócselék!
Egyszer még visszatérünk,
Reszkessetek dühünkötől!
- NÉP Pusztuljatok!
- (Colonna és a patrícusok el. A nép lassan két karra válik szét,
az első kórus erősebb, mint a második)*

- BATTISTA Ni, az urak hogy remegnek,
 hogy haboznak, hogy szepegnek,
 Herceg és gróf, báró, márkí,
 Mily gyorsan tud odébbállni!
 De mit ér, hogy tíz parány
 Ördög nem bánt ezután,
 Ha helyettük Lucifer
 Személyesen vizitel?
 Élni ezek sem engedtek,
 De a tribun még veszettebb!
- ELSŐ KAR Éljen a tribun, a népszabadító,
 Ki meri gyalázní?
- MÁSODIK KAR Vesszen!
- BATTISTA Ó rossz és jó, de annyira csak,
 Mint ama kékvérű urak.
 Szép szavakat mond, de fülét
 Becsukja, mihelyt szól a nép.
 Zsarnok jó despoták helyett –
 Végül mindkettő egyre megy.
- ELSŐ KAR Hallgass, rágalmazó!
- MÁSODIK KAR Nem, beszélj csak tovább!
- BATTISTA Ó rossz és jó, de annyira csak,
 Mint ama kékvérű urak.
- ELSŐ KAR Áruló, ne mocskold szabadítónkat. Éljen a tribun,
 éljen Rienzi! Szedd a lábad!
 Üssétek, üssétek!
- MÁSODIK KAR Vesszen a zsarnok! Átkozott Rienzi!
 Halál a tribunra! – Megvédünk,
 Ne félj!
- BATTISTA Szép szavakat stb.
 Zsarnok jó stb.
- (Zűrzavar. Messziről felzendül a diadalmenet zenéje. Ágyúlövés-
 sek. Mindenki visszahőköl)*
- MINDKÉT KAR Jön! Menjünk elébe!
- ELSŐ KAR Éljen a szabadító!

MÁSODIK KAR Nemsoká megérzi bosszúnk,
Mint ama többiek,
Bármily szilárdan áll is.

MINDKÉT KAR Menjünk elébe!

(Mind el)

MÁSODIK JELENET

Colonna palotája, Camilla szobája.

CAMILLA Kint az utcán mily tolongás?
E tumultus mit jelenthet,
Ez az örült morgás, forgás,
Véres zászlók verdesése?
A palota előtt lárma
Zendül, dühe vad tömegnek,
Apám nevét kiabálja,
Őt gyalázza vészesen!

A dühöngő néppel, ó atyám,
A tombolóval szállsz-e ma szembe?
Szűz Mária óvó csillaga tán
Áldást sugázzik-e hősi fejedre?

Lelkem sanyarú riadalma feltör,
Mily végzet pokla vár?
Ments meg e szörnyű gyötrelemtől,
Atyám, térj vissza már!

Gyáva szolgák, mind ziláltan
Elszöktek egy perc alatt,
S itt állok e palotában
Fakón, félve, egymagam!
De — nagy Isten! Ő jön szemben —
Szívem, szedd össze magad! —
Walter lát remegni engem,
És a kapun besuhan!

(Montreal jó)

CAMILLA Szent ég, Montreal, hogyan merészel —

MONTREAL *(Camilla lábához omlik)*
Camilla! Ó, Camillám!

- CAMILLA Belép e házba, mit örökre
Bezárt az atyám ön előtt?
Ha itt találja, villan a tőre,
Megölheti önt!
- MONTREAL Ó édes hölgy! Hát elfeledted,
Hogy egybefont a szerelem,
Esküncet, míg csillag derengett,
S könnyeidet a keblemen?
- CAMILLA Engedj! Egek, szegény szívem
Keblemben meghasad!
- MONTREAL Szívemben, nézd, milyen vad tűz ég,
Arcomba kergeti a vért!
Tán elpártolt tőled a hűség,
Mely kebled rejtekében élt?
- CAMILLA Nem szabad a szemedbe néznom,
Habár a szívem megreped.
A lemondás: kötelességem,
Hozzád nem közeleghetek.
- MONTREAL Lábadnál esdeklek tehozzád,
Te drága, te hőn szeretett!
Kizár magából a mennyország,
Ha elzárod tőlem szíved!
- CAMILLA Keblemet vágy vihara dúlja,
Nem lehetek már idegen —
Szerelmem rabja vagyok újra,
Örökös rabod, Walterem!
- EGYÜTT Ó hű szerelem, győztes ünnep,
Mely boldogságban összeköt —
Mi zavarhatja meg egüncet,
Egymásnak karjai között?
Gyalázzhatja meg átkozhatja
Az egész világ e frigyét,
Ha nem lazul szerelmünk kapcsa,
Csillagunk le sohase megy!
- CAMILLA De Walterem, mondd, mi vadítja
Kint az utcán dühre a népet,
S mindenekelőtt — az apám —
Ó, hol van ő?
- MONTREAL Ne félj! Biztonságban van apád!
A többi nemessel az Orsini-palotában
Tanácskozott a szökésről;

De közbeszólt a tribun, a nép meg
Tapsolt neki. És még mielőtt
A nemesség várta volna, feltűnt
A városkapunál villámsebesen.
Atyád mindjárt jó híveivel,
Hogy biztos helyre vezessen.
Nézd, már közeleg csapata,
Kürt zeng, zászlók lobognak fennen,
Nézd, ott fehérlik a haja,
Ő jön — és nekem el kell mennem!

CAMILLA Ha el is mész most, Walterem,
Ne félts te engem soha többé,
Örökké tiéd a szívem,
Hozzád vágyom most már örökké!

MONTREAL Ne láss, üdvöm, több bút se bajt,
Esküszöm, rám bármily csapás jön,
Dicsőbben térek vissza majd,
Hogy hazavigyelek, királynőm!
Nagy terv vonul át lelkemen,
Ez célja egész életemnek:
Királynő lész, egyetlenem,
Mert Róma trónjára emellek!

CAMILLA Elégedett leszek nagyon,
Csak szegény asszonyod lehessenek;
Ígérd meg: feláldozhatom
Érted e lelket és e testet.

EGYÜTT Ó hű szer. győzt. ünnep
stb.

HARMADIK JELENET

A nép a színre özönlik, és elrendeződik a háttérben, míg az előtérben Battista áll az elégedetlenek karával. Diadalmenet.

A NÉP KARA Éljen a tribun! A népszabadító!
Éljen Rienzi, a haza atyja!

(A menet kibontakozik)

BATTISTA Idegen zsoldosoknak élén
Lesz népszabadító a végén!
Ha saját népétől remeg,
Tartós e tréfa nem lehet!

A NÉP KARA *(mint fent)*

BATTISTA Ma még ujjongva lángra gyúlnak —
Majd saját kárukon tanulnak!

AZ ELÉGEDETLENEK KARA

Idegen zsoldosok hada vesszen!
Vesszen a tribun!
Átok rád, népsanyargató,
Szentségtörő, sújtsdon az átok!
Pusztuljanak az idegenek.

A NÉP KARA Éljen a fenséges tribun!
Éljen soká a haza atyja!

BATTISTA Mily dölyfösen néz rátok, ím,
Most sikerült neki a csíny,
Mily gőggel, mily dacolva lépdel,
Minket a hurokba vezérel,
E dölyf csakhamar véget ér,
Mihelyt a nép eszére tér!

A NÉP KARA *(mint fent)*

RIENZI *(a szónoki emelvényen)*
Hát körötökben vagyok megint,
Nemes rómaiak! Újra látlak,
Ti szent helyek, ó, Capitolium,
S te örök Forum! Hálás leszek
Ezért a forró fogadtatásért.
Esküszöm, Isten a tanúm,
Hogy szabadságtoknak szentelem éltem,
S ős Róma megint nagy és szabad lesz,
Romjaiból frissen kikél!
Nem nyugszom, nem henyélek, amíg
Ős fénye fel nem tündököl,
S múltbeli pompáját nem ontja
A világ összes népeinek!
Büszkébben s pompázatosabban
Szárnyal fel hamvaiból a főnix —
Így támadjon fel, múlthatatlanul,
A régi kor, a világhódító!

A NÉP KARA *(mint fent)*

Függöny

MÁSODIK FELVONÁS

ELSŐ JELENET

Paestrina. Szoba Colonnánál. Eleinte olykor-olykor távoli lövések hallatszanak.

Colonna. Camilla.

- CAMILLA Az Istenért, mi történik, atyám?
Aggódó arccal távoznak tőled
Barátaink; az ostromágyuk
Közelebből zengnek s egyre vadabban —
Ó szólj, atyám, el kell-e veszünk?
- COLONNA Camillám, nyugodj meg, s figyelj!
A dicsvágó Orsini szembeszegült
Velem, a választott vezérrel,
Parancsnokolni akart, akárcsak én!
Ragaszkodtam jogomhoz;
Köztünk szakadék nyílt, áthidalhatatlan;
Előlépett fia ekkor. Jó atyák,
Mondotta, viszálykodnátok e végveszélyben,
Midőn oly fontos volna az egyetértés?
Hadd egyesítselek titeket!
Colonna, add hozzám feleségül a lányod,
A szép Camillát, úgysis rég szeretem,
S ha összefűz e szent szövetség
A sarjaitokban,
Akkor többé hatalmi okokból
Nem tép a viszály szét benneteket.
Nos, mondta az atyja erre,
Legyen így! De Colonna, ha tétovázol,
Reggel seregemmel elmegyek és
A tribunnal megbékélek!
S te védheted egymagad ezt az erődöt!
Így szólt. Most hát, leányom,
Napnyugta előtt — mert így ígértem —
Férjhez fogsz menni az ifjú
Orsinihoz. Készülj fel a nászra!
- CAMILLA Jaj, mit tegyek, Istenem!
- COLONNA Úgy látom, nem nagy örömhír ez neked.
Én sem bántam volna, ha fejedet
Más ékesíti, tündöklőbb csoda,
Mint egy szegényes grófi korona,
Csak az merészeljen versengeni érted,
Ki örököl pár hercegséget,
Ezt gondoltam — a sors döntött helyettem,
Mi mást tehettem?

- CAMILLA Végzéstek utolért:
Legyek az áldozat,
A ti békétekért
Nyugalmmal fizessenek?
Nincs nyomorultabb nálam,
Nejéül az fogad,
Kit leginkább utáltam
Minden férfi közül.
Atyám, könyörgök, fékezd mérgedet!
Hogyha kéred,
Meghalok érted,
De Orsinihoz nőül nem megyek!
- COLONNA Mi zavart meg, mily gonosz hatalom?
Hogy mered nekem
Ezt mondani: „Nem!”?
Halld, bűnös nő, én, én parancsolom!
- CAMILLA Bármit kívánsz, mindent megadok!
De esküszavamhoz,
De választottamhoz
Hű maradok!
- COLONNA Még Montreálhoz köt szerelem?
Azt hittem, e balga reménység
Elhagyott végképp –
Ilyen nyavalyás vót szánsz te nekem?
Orgyilkos, martalóc, zsvány
Zsákmánya Colonna-lány
Eddig nem volt sohasem!
- CAMILLA Esküt ha szegnék,
Még azelőtt
Nyeljen be a föld,
S lepjen be az éj, e szemfedő.
Nem téphet szét
Minket semmi erő!
Ki a kínban őrzi szerelmét,
A gyönyört is látja: kacagva jó!
- COLONNA Nem látod a vést, amely úgy fenyeget?
Vasgolyók alatt
Falak omlanak,
Körülvesz az ellen s jön közelebb.
Tudod-e mily sors vár reád ma,
Ha porbahull
Torony és várta,
S az ellenség szilajon benyomul,
Ki véd meg a bőszerűszak ellen,
Ha zsoldoskézbe kerülsz tehetetlen?

- CAMILLA Walterem óv meg, biztos eljő!
S ha nem jön el, megóv ez a tőr
A gyalázattól!
- COLONNA Nem Montreal seregével
Támadt a tribun reánk?
Ki miatt kell nappal s éjjel
Túrnünk vészt és tán halált?
Mégis egyedül
Őt kívánod férjedül?
- CAMILLA Hozzá örökkön hű leszek!
- COLONNA Térj észre – sok időd nincsen . . .
- CAMILLA Döntöttem – s így döntök újra . . .
- COLONNA Menj, bűnös nő, menj el innen,
Megtöröm a dacodat!
- CAMILLA Megszégyem szent esküvésem?
- COLONNA Mielőtt a nap lebukna –
- CAMILLA Hiú szó, amit ígértem?
- COLONNA Teljesítsd parancsomat!
- CAMILLA Ezt a lángot –
- COLONNA majd kioltom!
- CAMILLA E szerelmet –
- COLONNA elfelejtet!
- CAMILLA Hűségem szívemben hordom
- COLONNA Könnyedén kiszöktetem!
- CAMILLA Hűségemtől meg nem válok!
- COLONNA, CAMILLA Életed }
Életem } e hűség ára.
- CAMILLA Inkább a halálba szálllok,
Övé marad a szívem.

CAMILLA, COLONNA

Nincs, amit ne tennék s túrnék

Legyen bár } élted
 } az ára,
 } éltem

Csak elhagyjon }
El ne hagyjon } ez a hűség.

Engem kövess, }
Őt kövessem, } mást sosem!

EGY SZOLGA

(*belép*)

Uram, kint egy idegen vár,
Fontos ügyben, ámde nevét
Csak nagyságoddal akarja közölni.

COLONNA

Engedd be hozzám

Szolga el. Montreal köpenyben, kalapban belép, leveszi kalapiját és hátraveti köpenyét)

CAMILLA

Nagy Isten! Walterem!

COLONNA

Montreal! – Ide merészkedik ön,
Ön, kinek zsoldosai ostromolnak,
Ön, aki ellenségünk jó barátja,
Ön, aki eltántorította tőlem
Leányom szívét? Mit keres e házban?

MONTREAL

Nyugodjék meg, s figyeljen, drága úr.
Emlékszik még, miként utasított el,
Midőn Camilla kezéért esengtem?
Most bosszút állok, ahogy lovaghoz illő!
Körös-körül állnak a zsoldosaim,
Lövésüktől meginog Palestrina számos tornya,
Egy intésemre beront a vad csapat,
S ön elveszett – ki menti meg akkor?
Én, én mentem meg! Csak szólnia kell,
S Palestrina megmarad, és ragyogó
Díszben Rómába visszavezérelm!

COLONNA

Elárulná a tribunt galád
Csellel, megszegve lovag-szavát?
Én ebben nem veszek részt.

MONTREAL

Hol itt az árulás? A fivéreim
Küldtek neki zsoldost és nem én.
Sosem helyeseitem tettüket,
Miért ne vonnám vissza a zsoldosokat?
Meg is teszem, és csak azt követelem,
Mit egymagam is meghódíthatok!

- COLONNA És mit követelne tőlem?
- MONTREAL Romagnában, Ancona határvidékén
Ezrek várnak az én parancsszavamra.
Nincs földem, mégis Itáliában
A leghatalmasabb vagyok.
Így járulok önhöz, ezt követelve:
Ha Róma a lábam előtt hever majd,
Engedje meg, hogy a trónra vezessem
Leányát mint hites asszonyomat!
- (Colonna tűnődve fel-alá járkál)*
- CAMILLA Látod Atyám, nem mondtam előre,
Jó Walterem, és majd megszabadít?
Nem tudtam-e, hogy gondol reám,
Ha vész fenyeget?
- MONTREAL Hogyan hagynám el a kedvesemet
S atyját a veszélyben?
- COLONNA Nos hát, legyen! Orsini gőgje
Irigyen sarkamba kapott:
Vesszen, házával; én meg feltörök!
Fiam — a lányom itt van! A tied!
Róma trónjára hazaviheted!
Camilla, már a vádák
És dühök tovatűnnek,
Csillapítom a vágyad,
Vesd rám, vesd rám szemed!
- CAMILLA Kínból virágos ágak
Fakadtak, itt az ünnep:
Szerelmi boldogságnak
Üdvétől reszketek!
- MONTREAL Mennyi gyötrelmes óra,
Remény-nélküli vágyak,
Kín s könny találkozója,
Mit elfeledhetek!
- CAMILLA Ó szép nap szép reménye!
- MONTREAL Ó szép szerelmi zsold!
- CAMILLA Hosszú kín drága bére!
- COLONNA Egymásé vagytok végre,
S megszépül, ami volt!

MINDHÁRMAN Sorsunk elé, előre
Nyugodtan lépdélünk,
Vidám, szabad jövőbe
Szilárdan nézhetünk!
Kínban tisztára izzva
Ért véget vad tusánk:
Örökkön ég e tiszta,
E szent szerelmi láng.

MÁSODIK JELENET

Szoba Rienzi lakásában.

RIENZI

(iratokkal a kezében)
Átkos árulók! Elfordítanak
Tőlem a népet, s rámkénik, hogy a
Szegények izzadtságát hörpölöm!
Átok rájuk! Ha hű marad a nép,
A jövő ragyogóan igazol majd.
Öröm volt érted elviselni, népem,
Száműzetést és tömlőc éjjelét,
Érted a zsarnokok körébe léptem,
És bátran ezt kiáltottam: Elég!
Galádul, gyáván, szégyenszemre
Ne túrd, hogy elpusztítsanak —
Támadj fel újabb győzelemre
Népem, te pompás, büszke had!
Mennyi kín gyötörte testem,
Gond és bánat lelkeket,
Mind teéretted viseltem,
Mind miattad fenyeget!
Lábam szédelegve lépett
Tovább, tövisek között —
Mennyi mindent tettem érted,
S talán meg sem köszönöd!

Legyen szabaddá újra Róma,
Mely viszály marka közt alél,
Álljon helyre a régi pompa —
Van még egy ilyen tiszta cél?
Ó régi Róma, ősi fényben
Csak egyszer jelenj meg nekem,
S akkor, akkor eleget éltem,
Nyeljen bár el a sírverem!

NINA

(belép)
Colám, igaz ez? Ellened
Támad ellenséges sereg?

Veszélyek gyülekeznek
Megszentelt föld körül?

RIENZI

Nyugodj meg, drága nőm!
Csak pár hatalomra szomjas, irigy alak,
S az áruló Walter von Montreal
Izgatja ellenem a népet,
S a bukásomra spekulál.
Ha isten és a hű nép megsegít,
Elébe vágok az árulóknak.
S mielőtt a veszélyt sejdítenék,
Bűnükért fejükkel lakolnak.
Árthat nekem, ahogy nyüzsögnek?
Ha mellettem áll hű nejem,
Könnyűszerrel legyőzi őket
Szeplőtelen szívem s eszem!

NINA

Colám, rémképeket a bánat
Makacsul rám miért vetít?
Álmomban elsápadni látlak,
Mióta bíbor ékesít!

RIENZI

Ne rettegj, drága nőm! Veszély még
Nem lesz rám, mérget nem nyilaz;
A lenti kígyók sziszegését
Nem veti meg a bérci sas?

NINA

Ó, hogyha elveszítenélek!
Képzelmem nem is éri fel,
Ki elrabolna, Cola, téged,
A fényt rabolja tőlem el!

RIENZI

Ó üzd el félelmed, te drága,
Engem dicső vágy lelkesít,
Nem bukhatok a pusztulásba,
Ameddig ki nem vívom itt,

Hogy új virág nő Róma romján,
Megint erős lesz és szabad,
S a világ fél, mert az oroszlán
Álmából bátran felriad!

S ha a tülekvő, vad tusában
Mindenki elhagy engemet,
Nem küld-e majd, én drága társam,
Hű szempárod jó fényjelet?

NINA

Legyen meg isten akaratja,
Én drága Colám! Kín s halál
Törhet rád, nem maradsz magadra —
Engem is melletted talál!

EGYÜTT Karoljuk egymást szerelemmel,
Így még az árulás se bánt;
S ha el is hagyna minden ember,
Kárpótol e szerelmi láng!

HARMADIK JELENET

Terem Colonna palotájában, ünnepélyesen felékesítve a díszvasorára. Montreal, Battista, vendégek kara.

MONTREAL Urak, a gyönyör és kehely
Ünnepe ez az éjszaka!
A gyors idő nem érdekel.
Míg bort csillogtat a kupa.
Zendüljön ének,
Míg föl nem ébred
A hajnal piros sugara!

KAR Az aranyló bor inni hív,
Két markunk szép kehelyt ölel,
Annak örül a férfiszív,
Ha színig teli a kehely!
Zendüljön ének,
Míg föl nem ébred
A reggel, dús fényeivel!

BATTISTA Hahó! Egy dalt, egy dalt ki dalol?

MONTREAL A lantot add ide, hé, gyerek!
Elzenghetek egy provánszi dalt
Szülőföldem szokása szerint,
A fennkölt lelkű trubadur dalát?

(Egy később ideiktatandó szerelmi dal következik)

BATTISTA Igyunk a nőkre!

KAR Igyunk! E tüzes nedűvel együtt
Őket se feledjük!
Igyunk a nőkre!

MONTREAL Hé, szolgák, töltsetek!
Lacrimae Cristit, Monte Falernét,
A legjobb falernói bort ide!
Most rajta, igyunk és daloljunk!

- KAR Az aranyló bor stb.
(Megkondul a Capitolium harangja)
- BATTISTA Mért zeng a harang a Capitoliumon?
- MONTREAL Hadd zengjen! Minket nem zavar!
Mulassunk tovább gondtalan!
- BATTISTA Nemes úr, tiéd e pohár,
S hős hadadé, mely arra vár,
Hogy nemsokára a tribun
Hatalma előtted kihúny!
Érces hangom hirdeti már:
Éljen Walter von Montreal!
- KAR Érces hangunk hirdeti már:
Éljen a dicső házigazda!
Éljen Walter von Montreal!
- A BARÁTOK
KARA *(kint)*
Requiem aeternam dona eis
Domine! Et lux perpetua
luceat eis!
- MONTREAL Mi bánt titeket, barátaim?
A sírunk fölött sírjon a pap,
Ránk pirosan kacag az élet, a nap.
- A BARÁTOK
KARA *(eközben a Dies irae, dies illát énekli)*
- MONTREAL Köszönöm, barátaim!
A csuhás-ricsajt harsogja túl
A hangos örömrivalgás:
Üdv Róma, örök város, köszöntlek!
- KAR Üdv Róma, örök város, köszöntünk!
Az aranyló bor stb.
- KAR *(kint: Ne me perdas illa die!
quia pius es!)*
- MONTREAL És ezt a tribun vesztére igyuk!
A nép verítékét dőzsöli el
Capitoliumunkon az áruló!
Nem sejtí, milyen hamar éri utol
A bosszú!

KAR Trónját a tribun nem mentheti meg,
Az árulásért megfizet!
(Háromszor megdöngetik az ajtót. Döbbenet)

MONTREAL Hivatlan vendégek, befelé!
(A tribun bíborban és hermelinben belép, fegyveresek követik. Szünet)

RIENZI Ilyen vidám vagy, Montreal,
Míg kint a harangszó és a papok
Dala hírül adja neked,
Hogy halni viszik fivérideit?
Tudd meg – s mindenki tudja meg ezt!

KAR Judex ergo nunc tedebit
stb.

RIENZI Ütött az órátok immár,
Árulástoknak bérét kiszabtuk!
(Montrealt és Battistát elvezetik. A függöny legördül)

HARMADIK FELVONÁS

ELSŐ JELENET

Szoba Rienzinél.

NINA *(lélekszakadva beront)*

Segíts, Szűz Mária!
Ég Atyja, segíts meg!
Mily csődület lüktet
Az utcákon át!
Mily bősztű morgás,
Sokhangú zajongás,
Tolongnak a térig,
Mindjárt el is érik
E palotát!
Szilaj dühödéssel,
Minket fenyegetve
Megsemmisüléssel
Nyomul közelebbre
Tombolva a nép!

Küldj megváltást és segíts meg,
Boldogságos Szűzanya,
Védőszárnyaival minket
Ővjon az ég angyala,
Halld szorongó könnyörgésem,
Oltalmunkra gyere le,
Ne hagyd, hogy minket elérjen
A csócselék vak dühe!

És mind közelebből
Morajlik a nép!
A magasba feltör,
A lépcsőkre lép,
Kardok ragyogását
Látom s a dárdák
Fényes hegyét!

Karját egyre hatalmasabban
Fonja körénk a halál!
Segíts, Mária, e bajban,
Rém-markából ments ki már!

RIENZI

(belép)

Megtörtént, amitől sose féltem!
A nép fellázad ellenem,
Bosszút lihegve Battista s Montreal
Halála miatt!

NINA

Ó drága Cola!
A veszély, a hurok mind szorosabb,
Menekülj és ments meg engem!

RIENZI

Nyugodj meg, drága nőm!
Még nincs sarkunkban a veszély!
Merész vagyok és fiatal,
A néppel szembeszáll erőm,
Szilaj indulataival
Dacolok büszkén, vakmerőn!

A homlokom még ránctalan,
Még villámokat szór szemem,
Éles és gyors penge szavam,
Nem rémít poklok pokla sem!
Tomboljon – el nem tántorít,
És hogyha enyém lesz a trón,
Ki védtem népem, düheit
Majd lecsillapítom!

- NINA Könyörgök, szökjünk szaporán,
Elpusztít e veszedelem –
Ez egyszer hallgass, Cola, rám –
Ó Cola, jöjj velem!
- RIENZI Szökjek meg gyáván? Soha már!
- NINA Ó jöjj, míg el nem ér a vég!
- RIENZI S ha körülállna száz halál,
Én tovább küzdenék!
- NINA Ó jöjj! Ilyen áldozatot
E gyatra nép nem érdemel!
- RIENZI Ha elpusztulok s meghalok,
A világnak látnia kell:
Hogy csak Rómának szentelem,
A nagy Rómának életem!
- NINA Tehát nem akarsz szökni, férjem?
Itt maradok én is veled,
Mint jósorsban, veled leszek
Balsorsban, kínban, végveszélyben!
- RIENZI Keblemre, dicső feleség!
Ha életem kudarcba fúl,
Szerelmed akkor is virul,
Harcomért így fizet az ég!
- NINA Drága uram, nagy és nemes!
Te legdicsőbb, melletted állok,
Veled hullni, míg karod átfog,
Ó mily szép, fennkölt végzet ez!
- EGYÜTT Így hát megyünk vígan tovább
Egymást szorosán átölelve,
Míg áthat egymás hű szerelme,
S követjük sorsunk lábnyomát!
S ha halál les ránk odakint
Kard és tőr és tűz fenyegetne,
Bennünket fűz csak újra egybe
A kínok s kéjek lángja mind!

MÁSODIK JELENET

A Capitolium előtt.

CAMILLA

(kibomló hajjal jó, kezében kard)

Eljött, beköszöntött
Mit annyira vártam,
A bosszú, a bosszú,
Mit vágyva kívántam,
A bosszú nagy órája ez!
Ömöljön a vére,
A saját kezemmel
Ontom ki cserébe
Én drága, megölt
Szerelmememért!
Megölve szerelmem,
A gyűlölet él,
Hát fesse be sóvár
Pengémet a bíbor,
A zsarnoki vér.
Ne női alakban,
De fúriaképp
Ragyogó vasammal
Szétvágom erét,
Becsapta, megölte
A kedvesemet!
El, asszonyi részvét,
Te könnyteli, rossz út,
A bosszút, a bosszút
Kiváltja e véres,
Szégyenteli tett! —
Már összesereglik
Fenyegette a nép —
Csigázni dühét,
Ez a dolgom, a tervem!
Hát bukj le a trónról,
Rienzi, megölt
Szerelmem vár már
Odalent, hogy rád is
Zuhogjon a föld!

(a köréseregző néphez)

Álljunk bosszút, álljunk bosszút!
Semmisítsük meg az önkényt,
Gaztettein ülünk törvényt,
Capitoliumra fel!

Markotokból ki ne csússzon,
Rángassátok dísz-lakából
Ide, hogy itt vérben ússzon,
Ide, hol halni kell!

KAR Álljunk bosszút! Álljunk bosszút! Harcra fel!

CAMILLA Bűnös fején ül az átok,
Reánk halált, pusztulást mért —
Az elrablott szabadságot
Kell most megfizetnie!
Lábainknál nyögve-félve
Haljon meg az árulásért,
Gasztetteit piros vére
Szétfroccsenve mossa le.

KAR Lábainknál stb.

(Rienzi előlép, mögötte Nina)

RIENZI Róma polgárai! Mért seregelték
Sűrű tömegben, lándzsával, karddal
Itt a Capitolium előtt?
Nem bíztok-e bennem, választottotokban,
Kinek vállára a bíbort ti magatok
Borítottátok? Mit tettem ellenetek?
Hadd végezzem be a művemet,
Hadd támazzam fel a régi pompát,
A világ uraivá hadd tegyelek,
Szabadon, saját törvénytek alapján,
Ne halljátok meg a rágalom hangját,
S ítéljete meg tetteim szerint!

CAMILLA Ne hallgassatok szavára,
Ne hagyjátok, hogy becsapjon,
Szabadságtok tolvajára
Sújtsatok le bosszulón!

KAR Hízeltéged szép szavára
Nem figyelünk: be ne csapjon,
Szabadságunk tolvajára
Lesújtunk most bosszulón!

(Nekirontanak)

NINA Istenem, nagy ég!

RIENZI Arcátlanok, hátra, hátra!

NINA Nem hat meg egy síró asszony?

CAMILLA Diadal! A bosszú lángja
Felcsap, felszítja a szóm.

KAR Szabadságunk tolvajára
Lesújtunk most bosszúlón!

NINA Ontanátok annak vérért,
Aki nektek oltalom!
Itt az enyém, hogyha vér kell.
Átvállalom szenvedését!

CAMILLA Sok gaztette bosszút érlel —
Hátrál most az irgalom!

NINA Gondoljatok, sírva kérlek,
Arra, mit tett értetek!

CAMILLA Úgy van, sok-sok szenvedéstek
Most megköszönhetitek!

KAR Úgy van, amit értünk végzett,
hadd köszönjük neki meg!

NINA Szánjátok meg!

CAMILLA Hív a bosszú!

NINA Bűn, ha őrá rontotok!

CAMILLA Rabságotokért a bosszú
Sújtsa le a zsarnokot!

KAR Rabságunkért a bős bosszú
Sújtsa le a zsarnokot!

NINA Elméteket ne vakítsák
A harag vad tüzei!

CAMILLA Hah! A nép bős dühe mindjárt
Életét elégeti!

NINA Szánd meg, kérlek!

CAMILLA Hív a bosszú!

NINA Szánjátok meg!

CAMILLA Csak beszélj!

KAR Áruló, hah, most a bosszú,
Dühödtt haragunk elér!